

DEMOCRÀCIA, PROTESTES I TRANSICIONS POLÍTIQUES

Tanzània: esperances de canvi des de l'exili

Seminari sobre repressió política a l'Àfrica amb
Tundu Lissu, líder opositor tanzà

Tundu Lissu

Tundu Lissu, opositor tanzà a l'exili, durant el seminari que va tenir lloc a la Biblioteca de l'ICIP. Fotografia: Guillem Jané

Quin és l'estat de la democràcia a l'Àfrica? Com ha evolucionat la repressió política al continent? Quina és la situació de Tanzània? Tundu Lissu, excandidat presidencial i líder opositor tanzà exiliat a Brussel·les, va exposar a Barcelona la seva experiència sobre l'exili, la repressió política i la democràcia al seu país en el marc del seminari "Repressió política i exili a l'Àfrica: el cas de Tanzània", organitzat pel Centre d'Estudis de Temes Contemporanis (CETC) com a part del monogràfic de la revista IDEES "Àfrica, epicentre d'una realitat canviant". L'acte va tenir lloc a la Biblioteca de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP).

El seminari va estar moderat pel director del CETC, Manuel Manonelles, que va donar la benvinguda al públic, va presentar el ponent i va reivindicar les similituds entre Espanya i Tanzània, malgrat la distància geogràfica, envers la resistència a la reforma constitucional. La conversa es va desenvolupar en dues parts: en primer lloc, Tundu Lissu va fer una intervenció inicial, on va parlar sobre la realitat tanzana, els fets que el van portar a exiliar-se forçosament a Bèlgica, l'estat actual del sistema democràtic i la nova presidència al seu país. A continuació, hi va haver una ronda de preguntes on l'opositor tanzà va tenir l'oportunitat de respondre algunes qüestions dels assistents a l'acte.

Experiència personal

Tundu Lissu, líder del partit opositor Chama cha Demokrasia na Maendeleo (Partit per la Democràcia i el Progrés, conegut com a CHADEMA), va sobreviure l'any 2017 a un intent d'assassinat durant la presidència de John Magufuli, fet que el va portar a exiliar-se. Obertament crític amb Magufuli i el seu programa polític i econòmic, Lissu va ser tirotejat quan es trobava dins del seu cotxe a l'aparcament de la seva residència parlamentària. Com a resultat d'aquest assalt, va quedar greument ferit i va haver de ser traslladat primer a Kènia i més tard a Bèlgica per rebre tractament mèdic. L'atac es va produir setmanes després que Lissu hagués denunciat públicament persecucions per part de l'inspector general de la policia. Com a líder del principal partit opositor, s'havia mostrat molt crític amb la deriva autocràtica del president Magufuli i havia estat detingut fins a sis vegades per "insults al president i desordres públics".

Després de gairebé una vintena d'operacions quirúrgiques i d'una llarga recuperació, Lissu continua amb la seva activitat política amb la intenció de tornar a Tanzània, ara que hi ha hagut un canvi en la presidència i s'ha obert una finestra d'oportunitat per a la reconciliació política entre les parts. De fet, Lissu ja va tornar-hi l'any 2020, en plena pandèmia, per enfrontar-se electoralment a Magufuli, concorrent a les eleccions presidencials del seu país. Després dels comicis, en els quals es va imposar Magufuli en un context amb clares sospites de frau electoral, Lissu va haver de marxar de nou davant les amenaces per a la seva seguretat. Després de la mort de Magufuli —probablement per COVID-19, malgrat que era negacionista— Samia Suluhu Hassan, la nova presidenta, es va reunir amb Lissu a Brussel·les per acordar unes condicions segures per al seu retorn.

Repressió i persecució: paral·lelismes amb el cas català

En la seva intervenció, l'opositor tanzà va expressar la seva preocupació envers pràctiques que tenen lloc en països suposadament democràtics, com la persecució política i l'atac a opositors, que han portat alguns líders polítics a l'exili a causa de ser perseguits penalment. Aquest fet, segons Lissu, apropa la realitat històrica catalana amb la tanzana. "A l'Àfrica, normalment observem repressió política en règims autocràtics; els tanzans, però, estarien

en xoc de veure aquesta mena de pràctiques a la Unió Europea”, va assegurar. En aquest sentit, Lissu va declarar que volia sumar la seva veu a la causa contra la repressió i la persecució en societats democràtiques. “Soc a Barcelona per retre homenatge a Catalunya i als líders catalans a l’exili”, va afirmar.

Presidència autoritària

Tundu Lissu va dedicar part de la seva ponència inicial a explicar la situació del sistema polític tanzà, així com la deriva autoritària que va viure el país en mans de l'expresident Magufuli. En paraules de Lissu, “Magufuli va desencadenar una guerra contra el seu propi país; la societat civil organitzada estava al punt de mira de les autoritats”.

Tot i que al principi dels anys noranta va tenir lloc una transformació constitucional per tal d'adaptar-se als estàndards occidentals, introduint un sistema multipartidista, a Tanzània hi segueix havent una estructura presidencial on la figura executiva té capacitats superiors a la resta de cossos de govern. Segons Lissu, la transformació de la concepció estatal de l'any 1992 es va produir com a producte de consum occidental per tal d'adaptar-se als valors simbòlics dels estats del Nord, però el país manté un sistema presidencialista “imperialista”: no ha existit una transició democràtica real dins les institucions estatals. “Tanzània és un país on el president controla el procés electoral; també es controlen les forces militars i es limiten les llibertats polítiques de la nació”.

Noves oportunitats de canvi

La mort del president Magufuli, que designava directament les principals posicions de poder, ha creat les condicions inicials per a la transformació limitada de l'autocràtic sistema tanzà.

Segons va explicar Lissu, la nova presidenta, Samia Suluhu Hassan, ha implementat diversos canvis: l'oposició ja no és perseguida com a criminal i, de fet, ha expressat el seu desig d'avançar cap a la reconciliació. No obstant això, l'opositor tanzà va assegurar que té dubtes sobre les promeses de la nova presidència. A més, també va assenyalar que “els problemes a Tanzània no són exclusius de Tanzània; són comuns a molts altres llocs de l'Àfrica i del món”. Malgrat els dubtes de la capacitat del nou govern per transformar l'opacitat democràtica de Tanzània, existeixen certes esperances de canvi.

El cas de Zanzíbar i el dret a l'autodeterminació

Una altra de les qüestions que van sorgir durant el seminari va ser el cas de Zanzíbar, l'illa que l'any 1964 va ser annexionada a la República de Tanganyika per crear l'actual estat de

Tanzània. Tundu Lissu va defensar la necessitat d'aplicar el dret a l'autodeterminació, partint de la premissa que la unió forçosa entre Tanganyika i Zanzíbar és una relació colonial. “Una Zanzíbar lliure significarà també una Tanganica democràtica”, va afirmar.

Crida a la solidaritat

Durant la conversa, Lissu va subratllar la importància de donar a conèixer el cas de Tanzània i va apel·lar a la solidaritat entre les múltiples causes que lluiten a favor de la democràcia. En aquest sentit, l'opositor va concloure que “és important que el món sàpiga què està passant a Tanzània perquè, com va dir Martin Luther King, una injustícia a qualsevol lloc suposa una amenaça per a la justícia arreu”.

Tundu Lissu

Tundu Lissu és advocat, polític opositor i membre del Parlament de Tanzània. Anteriorment havia sigut president de la Tanganyika Law Society (TLS) i del col·legi d'advocats de Tanzània continental. També va ser director jurídic del partit d'oposició CHADEMA. L'any 2017 va sobreviure a un intent d'assassinat que el va portar a viure a l'exili, a Bèlgica. El 2020 es va presentar a les eleccions presidencials de Tanzània com a candidat del partit CHADEMA. Lissu és un dels líders opositors més importants de Tanzània, obertament crític amb el govern de l'expresident del país, John Magufuli.